

OSOBNOSTI

PETR KOUBA REŽISÉR V EXILU

K divadlu, jak říká, se dostal náhodou a už je to sedmnáct let. Prostřednictvím kamarádů. A náhodou se stal hercem, náhodou se stal i režisérem a dokonce se (řízenou) náhodou stal i profesionálním rozhlasovým režisérem. A taky šéfem divadla, které v českých zemích nemá obdoby. Jeho pardubický Exil má na padesát (více méně) činných herců a za rok zahraje na dvě stě repríz! Osm premiér ročně taky není výjimkou...

První režie? To byly Andersenovy Červené pantoflíčky. Na ně vzpomínám jen při těch nejhorších nočních můrách... Začal jsem v šestnácti, v Hronovické ulici, v ZK Tesla, jako herec a samozřejmě taky v pohádce. Hrál jsem vždycky toporná dřeva, což jsem samozřejmě byl. Hodné chlapce, a to tak často, že

jsem si pohádky znelíbil. Studoval jsem kantořinu a po revoluci, kdy se přestalo hrát, jsem si (v roce 1993) založil soubor o třech lidech - jmenoval se Kuskus, ani nevím proč, to arabské jídlo ještě nebylo populární, a pak jsme se spojili s dalším pardubickým souborem, Pardubickým avantgardním realistickým divadlem, jež působilo na letišti, to byli vojáci z povolání, kteří hráli za čárku ve vojenských výkazech, a pak zase pauza... A taky jsme dělali charitativní představení na zámku, vždycky premiéru i derniéru zároveň, protože jsme neměli střechu nad hlavou, ani kde zkoušet. Z ničehož nic nám v roce 2000 pan majitel domu, kde jsme dnes, nabídl sklepní místnosti, dřív to byl varhanní sálek LŠU, samý umakart a dřevěné obklady (dodnes) - a vzniklo Divadlo Exil.

Žijete vedle "kamenného" Východočeského divadla, vedle Devětadvacítky a při tom tvůrčí činnost Exilu zaujímá značnou plochu pardubického kulturního života?

Ted' máme na repertoáru sedmáct inscenací pro "domácí scénu". Na zájezdy další tři. Za těch pět a půl roku existence jsme udělali 38 premiér. Samozřejmě, je na to kupa režisérů. Herci i režiséři přicházejí a odcházejí, ale vždycky je nás na to šest, sedm. Většina dělá jednu premiéru ročně, já s Ivanou Novákovou po dvou. Máme sál pro 80 lidí a průměrně přijde kolem padesáti diváků, někdy jen deset. Ale třeba Vagina monology měly už víc než třicet repríz a mají stále plno. Ono je totiž v Exilu plno, když přijde šedesát diváků... A v souboru máme něco mezi 50 - 60 členy, tedy jádro, které více hraje, je asi tak poloviční. Dřív jsme na herce vyhlašovali konkursy, dnes už se nám ale se začátečníky hůře spolupracuje a tak se spíše opíráme, když je potřeba, o kolegy ze spřátelených souborů, třeba z Opatovic. Tedy ne, že bychom je chtěli přetahovat. A vždycky v pololetí děláme náslechy, jako v profidiva-

v inscenaci Kdo se bojí V.V. s Františkem Novákem
foto: Michal Drtina

dle - jak to s tebou bude vypadat v příští sezóně. budeš hrát, kolik máš času, máš chuť, můžeme s tebou počítat? To. aby nikdo neměl pocit, že když trochu stojí, že stojí opodál, že o něj není zájem. Ale je třeba připravit konkrétní repertoár, plánovat, narvat výkony do políček. Prostě vymysleli jsme si ten provoz. A co naděláš, v souboru je dvě třetiny ženských a hry plný chlapů.... Jedno nastudování trvá tak čtyři měsíce, ale taky jsme stihli hru za pět týdnů. V horším roce hrajeme na 180 představení ročně, v tom nejlepším zatím 210! O prázdninách nehrajeme. koncem srpna jsou "oprašovačky", volno máme jen o

vánočních svátcích a na Nový rok. Hraje se i na Štěpána, na Silvestra, na 1. máje.

Pardubice jsou poměrně rozbujelejší liheň amatérského divadla. To v Hradci Králové neznají, tam to obstarávají pouze Jesličky a pár loutkářských uskupení...

Když jsem v roce 1988 s amatérským divadlem začínal, bylo tu jedenáct souborů, jen tři při Tesle, další v Semtíně, v Doubravcích, na Dukle Mladé divadlo, na Dubině, pak onen vojenský soubor s nímž jsem měl tu čest - a pak přišla revo-

luce (do níž divadelníci investovali sami sebe), smetla je. V Pardubicích nebylo nic. Pak vznikl Exil. Všichni ze všech jedenácti souborů, tedy ti, co chtěli dál dělat, v něm našli místo, proto možná název Exil.

Naše divadlo má v Pardubicích svoje místo. Východočeši hrajou 300 repríz ročně ve velkém sále i jinde, na Kuňce, Devětadvacítka, to je pro specifické publikum, taky víc muzika a alternativa. A my s 80 místy můžeme klidně dělat desítky repríz, o něž má publikum zájem. Stotisícové město je něco jiného než třeba Úpice, kde se publikum z města a okolí vejde do divadla na jednu dvě reprízy...

A taky se musíme uživit, musíme vydělat na provoz. Máme 65% soběstačnost, příjmy hlavně ze zájezdů, ze vstupného. Platíme nájem, pan majitel je ale úžasnej fanda, takže nájem není komerční. Když přijde účet na 35 tisíc za energie, vždycky omdlím. Musíme vydělat a zaplatit dvacet tisíc měsíčně. Roční rozpočet - čtvrt milionu, za nájem, za energie, vodu, topení, za sklad kulís, za malou zkušebnu. Na výpravu k premiéře, což je skoro každý měsíc, si schováváme 4 tisíce. Pro sponzory jsme hrozně nezajímaví, ti do kultury nespou. Grant magistrátu vydrží tak na čtyři měsíce provozu. O dalších osm se musíme postarat sami...

Profesí jsi rozhlasový režisér. Jak prožíváš svůj vztah s prostorem, s živým hercem, který je v rozhlase jaksi "on Air"?

Samozřejmě, že mě ta profese ovlivňuje. Např. když mám naaranžováno a komedie už běží v situacích, tak zavřu oči a poslouchám. Dělam si jakousi poslechovou kontrolu a když mám libý pocit, že to herci pěkně říkají, tak je inscenace na dobré cestě. Nekoukám, jak se hejbou, ale nejdeme dál, dokud jim sluchem nevěřím... Prostě ten rozhlas ve mě zůstává. - A přestože nemám rád komedie, dělám komedie, co mi zbývá, někdo to dělat musí. A tam, jak známo, se to musí

nějak hejbat! Jako rozhlasák s tím mám moc práce. Ale zajímají mě provokativní věci, proto jsem dělal Vagina monology, ale střídám to, vážny věci prokládám komediemi...

Petře, ty jsi, stejně jako já, původním povoláním učitel. dokonce jsme oba studovali češtinu a dějepis. Pravda, já toho v mládí moc nenaučil, spíš teď na starý kolena... Jak jsi se dostal k rádiu?

Já neučil ani hodinu. Hrozně mě bolela hlava, ale prosím, žádná simulace, hned po škole jsem s tím ležel v Praze v Kateřinkách půl roku. A pak do školy? Ani pomyslení! V novinách jsem si přečetl inzerát,

že v Hradeckých novinách hledají písárku. Tak jsem se jich zeptal, zda by to nemohl být písář? Já totiž uměl poměrně hodně těch úhozů a všemi deseti (na psacím stroji, pozn. AG) a oni, coby ne, navíc jsem skutečně psal rychleji než ti ostatní v konkursu. Tak jsem tři týdny pisařil, ale pak mi dali na starost přípravu vydání a za chvíli jsem povýšil na redaktora. A šel jsem dělat rozhovor s majitelkou Rádía Profil. A ona povídá, takový šikovný chlapec, nechcete být u nás v rádiu? Kývl jsem, pobyl a pak přestoupil do Českého rozhlasu, jak snadné! No, chvíli to přece jenom trvalo. Ale rádio jsem si oblíbil a nejvíc mě na něm baví, jak lidi mluvějí. Nemyslím spisovně, ale

jak modulují, jakou má jejich hlas barvu, vnitřní náboj, dynamiku. Hlas je přece největší lidská zbraň. Nejen na divadle nebo v rádiu při "dramatické četbě", v rozhlasových hrách. Jak je krásné, když i čtení zpráv zní krásně, když moderátor ví že jazyk, čeština není jen zvukovým nástrojem, ale že je to čistá krása. Kouzlo hlasu je nesmírně intenzivní, za hlasem znějícím z rádia si mohu vždycky někoho představit, jeho hlas obléci do své fantazie, do své představivosti...

Máš nějaké režijní sny, nějaké divadelní tužby?

U postele mám spoustu scénářů, které bych chtěl dělat. Mám rád Shakespeara, a rád bych se na něj nějakým svým pohledem podíval, taky antická dramata mě pokoušejí, a Williamsova Tramvaj nebo jeho Kočka na rozpálený plechový střeše. Teď mě "stravuje" takový mini-projekt - nazval jsem si ho "4 x 4", o problémech čtyřprocentní menšiny, ve čtyřech hrách. Už zkouším Shopping and Fucking, další bude Abrahám, pak Noci šelem, čtvrtá zatím schází.

a s Věrou Pojmanovou, foto Michal Drtina

*Věřím, že Petr Kouba
na tu čtvrtou taky přijde.
On totiž s ničím nedá pokoj,
dokud toho nedosáhne...
A jeďte se podívat do Exilu,
Petr vám prodá lístek
u pokladny (Exil přece
musí žít ze vstupného),
nabídne i skleničku vína
v minibaru nebo, taky na
prodej, krásné paňáky ušité
v chráněné dílně a pak ná-
davkem dostanete ještě
představení, které zrežíroval.
Nebo nějaké jiné, co udělali
jeho přátelé, režiséři
a herci v Exilu,
kde jsou doma.*

Saša Gregar